

Hanna Sarkkinen vas ym.

Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Sairausvakuutuslaissa säädetään äitiysrahan, isyysrahan ja vanhempainrahan määräytymisperusteista. Vanhempainetuuksien tarkoituksena on huolehtia, että vanhemmuuden kustannukset eivät olisi kenellekään kohtuuttomia, vanhemmilla olisi mahdollisuus hoitaa pientä lasta kotona ja että toimeentulo olisi turvattu sinä aikana, kun pientä lasta hoidetaan kotona. Vanhempainetuuksien määrä päivärahakauden aikana lasketaan ensisijaisesti kautta edeltävien työtulojen perusteella. Näiden etuuksien tasoon etuuden aikana vaikuttavat etuuden saajan työtulot päivärahakauden aikana.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti päivärahaetuuksien määrä laskee vähimmäistasoon, mikäli lapsen äiti tai isä on samanaikaisesti ansiotyössä päivärahakauden aikana. Ansiotyön tekemisen tilanteessa on perusteltua, että saadut ansiotyötulot pienentävät päivärahojen määrää, koska tällöin tarve yhteiskunnan maksamaan tukeen pienenee. Kuitenkin viime aikoina esille on noussut tapauksia, joissa henkilön osallistuminen kunnallisen luottamustoimen hoitoon on tulkittu työksi siten, että luottamustoimien kokouspäiviltä on maksettu äitiys- ja vanhempainpäivärahaa minimimääräisesti. Toimeentuloturva-asioiden muutoksenhakuelimet, Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto, ovat ratkaisukäytännössään katsoneet, että voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnallisen luottamustoimen hoitaminen on sairausvakuutuslakia sovellettaessa rinnastettava ansiotyöhön.

Kunnallisten luottamustehtävien hoitaminen on lainsäädännössä turvattu oikeus ja myös velvollisuus, eikä sen rinnastaminen ansiotyöhön ole perusteltua. Koska kunnallisten luottamustehtävien hoitamisesta maksettavat kokouspalkkiot on rinnastettu ansiotyöhön, on kunnallisten luottamustehtävien hoitaminen pienentänyt vanhempainrahaa vähimmäistasoon. Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus osallistua politiikkaan ja julkisen vallan on turvattava ja edistettävä tämän oikeuden toteutumista. Kunnallisista luottamustehtävistä maksettavat palkkiot ovat luonteeltaan erilaisia kuin ansiotyötulot. Siinä, missä ansiotyötulojen tarkoituksena on parantaa niitä saaneen toimeentuloa, kunnallisista luottamustoimista maksettavien palkkioiden tarkoituksena on korvata tehtävän hoitamiseen kuluva aikaa ja pitää tämän perustuslaillisen oikeuden toteuttaminen mahdollisimman suuressa määrin kaikkien ulottuvilla.

Sairausvakuutuslain mukaan työssäololla tarkoitetaan varsinaista ansiotyötä eli työ- tai virkasuhteessa tai yrittäjänä tapahtuvaa työskentelyä, josta muodostuu henkilön elinkeino. Kunnalliset luottamushenkilöt eivät ole työ- tai virkasuhteessa kuntaan, eikä luottamustoimipalkkioista kerry

Lakialoite LA 29/2017 vp

lomaoikeutta tai eläkettä. Tästä huolimatta edellä todetun mukaisesti luottamustoimipalkkioita on tulkittu vanhempainetuuksia pienentävinä.

Nykyinen hallintokäytäntö luottamustoimesta maksettavien palkkioiden vaikutuksesta erilaisiin etuuksiin vaihtelee. Esimerkiksi työttömyysetuuksien kohdalla julkisoikeudellisesta luottamustoimesta saatuja tuloja ei pääsääntöisesti oteta huomioon sovittelussa, jos luottamustoimea ei hoideta työ- tai virkasuhteessa. Tällöin kunnallisesta luottamustoimesta saatu kokouspalkkio ei vähennä työttömyysetuuden määrää. Kunnallisista luottamustoimista maksettavien palkkioiden kohtelua eri etuuslajeissa olisi tarkoituksenmukaista yhtenäistää.

On erittäin ongelmallista, että pienen lapsen vanhempi joutuu eriarvoiseen asemaan osallistessaan kunnallisen luottamustoimen hoitoon ja politiikkaan, kun vanhempain- ja äitiyspäiväraha on vallitsevan lainsäädännön tulkinnan nojalla kokouspäiviltä leikattu minimiin. Käytäntö on omiaan estämään pienten lasten vanhempien poliittista osallistumista, ja se vaikuttaa heikentävästi erityisesti naisten poliittiseen osallistumiseen, sillä naiset käyttävät suurimman osan perhevapaista.

Jotta pienten lasten vanhempia kannustettaisiin nykyistä paremmin kunnallisten luottamustehtävien hoitamiseen, olisi sairausvakuutuslakia perusteltua muuttaa siten, että kunnallisista luottamustehtävistä maksettavia palkkioita ei huomioitaisi päivärahoja alentavana tulona.

Edellä olevan perusteella lainsäädäntöä tulee muuttaa siten, että sairausvakuutuslain mukaisten vanhempainpäivärahojen määrän arvioinnissa ei jatkossa huomioitaisi kunnallisista ja tulevista maakunnallisista luottamustoimista saatavia palkkioita. Selkeyden vuoksi perusteltua olisi rajoittaa tätä poikkeusta siten, että siinä huomioitaisiin vain kuntalain mukaisista tehtävistä maksettavat palkkiot, ei esimerkiksi kuntien omistamien osakeyhtiöiden maksamia palkkioita. Tämän lisäksi olisi perusteltua määritellä, että tätä sovelletaan vain osa-aikaisesti hoidettaviin kunnallisiin luottamustoimiin eikä esimerkiksi kuntalain mukaisen kuukausipalkkioperusteisen pormestarin tai vastaavan täysipäiväisen tai puolipäiväisen kunnallisen luottamustehtävän hoitamiseen. Maakuntaudistuksen voimaan tullessa tulisi maakunnallisia luottamustehtäviä kohdella samalla lailla kuin kunnallisia luottamustehtäviä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sairausvakuutuslain (1224/2004) 11 luvun 8 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 678/2014, uusi 2 momentti seuraavasti:

Lakialoite LA 29/2017 vp

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

8 §

Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta silloin, kun:

1) äidin tai isän tulot ovat kuntalain (410/2015) 82 §:n nojalla maksettavia muita kuin täysipäiväisen tai puolipäiväisen työskentelyn mahdollistavia kuukausipalkkioita luottamustoimen hoitamisesta; tai

2) äidin tai isän tulot ovat kuntalain 6 §:ssä tarkoitettuun kuntakonserniin kuuluvan yhteisön hallituksen jäsenyydestä saatavia palkkioita.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Lakialoite LA 29/2017 vp

Helsingissä 27.6.2017

Hanna Sarkkinen vas
Saara-Sofia Sirén kok
Satu Taavitsainen sd
Hanna Halmeenpää vihr
Olli-Poika Parviainen vihr
Susanna Huovinen sd
Anna-Maja Henriksson r
Eva Biaudet r
Thomas Blomqvist r
Stefan Wallin r
Mats Nylund r
Anders Adlercreutz r
Veronica Rehn-Kivi r
Silvia Modig vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Li Andersson vas
Kari Uotila vas
Jari Myllykoski vas
Markus Mustajärvi vas
Paavo Arhinmäki vas
Annika Lapintie vas
Katja Hänninen vas
Tiina Elovaara uv
Lea Mäkipää uv
Anne Louhelainen uv
Kimmo Kivelä uv
Reijo Hongisto uv
Kaj Turunen uv
Vesa-Matti Saarakkala uv
Simon Elo uv
Ari Jalonen uv
Veera Ruoho eruo
Kari Kulmala uv
Sari Raassina kok
Jaana Laitinen-Pesola kok
Mari-Leena Talvitie kok
Sari Multala kok
Harry Harkimo kok
Katri Kulmuni kesk
Sofia Vikman kok
Ben Zyskowicz kok
Outi Mäkelä kok
Jaana Pelkonen kok
Susanna Koski kok

Lakialoite LA 29/2017 vp

Sari Sarkomaa kok
Markku Eestilä kok
Harri Jaskari kok
Eero Suutari kok
Kalle Jokinen kok
Jukka Kopra kok
Ilkka Kanerva kok
Pertti Salolainen kok
Lenita Toivakka kok
Eero Lehti kok
Pauli Kiuru kok
Kari Tolvanen kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Elina Lepomäki kok
Anneli Kiljunen sd
Sirpa Paatero sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Katja Taimela sd
Maria Guzenina sd
Maarit Feldt-Ranta sd
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Sanna Marin sd
Pilvi Torsti sd
Tytti Tuppurainen sd
Tuula Haatainen sd
Riitta Myller sd
Jutta Urpilainen sd
Pia Viitanen sd
Tarja Filatov sd
Maria Tolppanen sd
Antti Rinne sd
Suna Kymäläinen sd
Antti Lindtman sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Joonas Räsänen sd
Krista Kiuru sd
Ilmari Nurminen sd
Eeva-Maria Maijala kesk
Ulla Parviainen kesk
Marisanna Jarva kesk
Pekka Puska kesk
Markus Lohi kesk
Annika Saarikko kesk
Niilo Keränen kesk
Martti Talja kesk
Pertti Hakanen kesk

Lakialoite LA 29/2017 vp

Juha Pylväs kesk
Eerikki Viljanen kesk
Mikko Kärnä kesk
Petri Honkonen kesk
Hanna Kosonen kesk
Mirja Vehkaperä kesk
Tuomo Puumala kesk
Hannu Hoskonen kesk
Aila Paloniemi kesk
Mikko Alatalo kesk
Olavi Ala-Nissilä kesk
Esko Kiviranta kesk
Tapani Tölli kesk
Kimmo Tiilikainen kesk
Lasse Hautala kesk
Timo V. Korhonen kesk
Elsi Katainen kesk
Satu Hassi vihr
Jyrki Kasvi vihr
Emma Kari vihr
Heli Järvinen vihr
Ville Niinistö vihr
Touko Aalto vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Ozan Yanar vihr
Antero Vartia vihr
Krista Mikkonen vihr
Johanna Karimäki vihr
Pekka Haavisto vihr
Sari Tanus kd
Antero Laukkanen kd
Peter Östman kd
Sari Essayah kd
Päivi Räsänen kd
Arja Juvonen ps
Olli Immonen ps
Teuvo Hakkarainen ps
Mika Niikko ps
Rami Lehto ps
Toimi Kankaanniemi ps
Jari Ronkainen ps
Leena Meri ps
Ville Vähämäki ps
Jani Mäkelä ps
Sami Savio ps
Ritva Elomaa ps

Lakialoite LA 29/2017 vp

Laura Huhtasaari ps
Ville Tavio ps
Sirkka-Liisa Anttila kesk
Anne Kalmari kesk
Anne-Mari Virolainen kok
Antti Kurvinen kesk
Timo Heinonen kok
Hannakaisa Heikkinen kesk
Jukka Gustafsson sd
Mikaela Nylander r